

شجره‌نامه مالکان پلتفرم‌ها

محمد حسین سلطانی

خبرنگار

در جشنواره فجر امسال وقتی در طبقه بالای سالن همایش‌های برج مشغول صرف ناهار بودیم و منتظر اکران فیلم‌های بخش ویژه، چند نفر از همکاران باقی‌رسانه‌ها با هم بحث می‌کردند که مالک فلان پلتفرم تازه تأسیس کیست؟ یکی می‌گفت فلانی که تازه از زندان آزاد شده، مالکیت فلان پلتفرم را بر عهده گرفته و قصدش چندان خیر نیست و دیگری حرفش را تکذیب می‌کرد و می‌گفت بنده خدا پلتفرم را داده تا دیگران بگردانند و فقط مادرخرج است. شاید در میان جرایم مملکت بیشترین روزنامه‌ای

که دست روی سوژه پلتفرم‌ها و سازکار و ساختارشان گذاشته، «فرهیختگان» باشد. در این گزارش هم ترسک عادت نکردیم و می‌خواهیم به جای آنکه به سراغ آثار پلتفرمی و مدیریت اجرایی آن‌ها برویم، به طور مشخص سراغی از آخرین طبقه شرکت‌های گرداننده پلتفرم‌ها بگیریم. طبقه‌ای که در آن مدیران و گردانندگان نمایش خانگی مملکت ساکن شده‌اند و به جرئت می‌توان گفت بخش مهمی از سبب فراغت، سرگرمی و فرهنگ خانواده‌های ایرانی را برعهده گرفته‌اند. برای آغاز ماجرای مالکیت پلتفرم‌ها، اول به سراغ تازه‌وارد‌ها می‌رویم و با پلتفرمی کار را شروع می‌کنیم که در چند روز اخیر با خبرهایی از تولیدات تازه‌اش بر سر زبان‌ها افتاده.

استارت بوی پنی‌می‌دهد

مهر ماه سال گذشته که استارت مجوزش را از ساترا گرفت، حدود یک ماه بعد خبر از ساخت سریالی داد با نام «کنل». بعد از این خبر دیگر از این پلتفرم تازه‌تأسیس اطلاعاتی نبود تا اینکه در آغاز هفته جاری مطلبی منتشر شد مبنی بر اینکه پروژه کنل کلید زده شده و احتمالاً به امسال می‌رسد. پروژه‌ای که نام‌هایی چون امیر آقایی، صابر ایر، ستاره پسیانی و پدرام شریفی قرار است در آن نقش آفرینی کنند. اما ماجرای استارت از کجا آغاز شد؟ پلتفرم استارت محصول گروه رسانه‌ای نیک‌اندیش است، گروهی که به عنوان بازوی رسانه‌ای هلدینگ طبیعت ماکان محسوب می‌شود و آن‌طور که اخبار می‌گویند قرار است با همکاری برادران آقاگلین این پلتفرم را بگردانند. برای آنکه نام‌های برادران گلین و طبیعت ماکان برایتان روشن‌تر شود کافی

مردم به ریش‌پروفسوری‌ها اعتماد می‌کنند

چهره برادران شکوری مقدم برای آن‌هایی که از قدیم استارتاپ‌ها و اخبار حوزه رسانه را دنبال می‌کردند، چهره‌ای آشناست. محمد جواد و محمد مهدی شکوری مقدم با ریش‌های پروفسوری از میهن بلاگ گرفته تا کلوب را تأسیس کردند و بعد از آن وارد رسانه‌های تصویری شدند و با شرکت فناوران ایده‌پرداز صبا، آپارات و بعد فیلمو را ساختند. البته شکوری مقدم‌ها در آن زمان چندان هم بی‌رقیب نبودند. در کنار آن‌ها نماوا و فیلمنت هم رشد کردند که رقابت شکل گرفته در سال‌های ۹۲ و ۹۳ تا همین امروز ادامه داشته و سه ابرشرکت رسانه‌ای در سطح کشور پدید آورده است. کمی پیش‌تر از فیلمو این نماوا بود که به همراه شاتل روی بستر وب قرار گرفت، البته نه با نام نماوا، بلکه با اسم مووی‌لند. شاید در ابتدای کار مووی‌لند قرار نبود بدل به تولیدکننده اثر شود اما با گذشت زمان، شانه‌سازاده و مدیران آن زمان شاتل تصمیم گرفتند با تغییر هویت این پلتفرم به نماوا در سال ۹۵، وارد رقابت جدیدتری در حوزه رسانه شوند. حالا و با گذشت ۹ سال از آن زمان نماوا هنوز در رقابت با

سایر پلتفرم‌ها باقی مانده و با فیلمو، فیلمنت و پلتفرم‌های تازه‌تأسیس بر سر تصاحب بخش مهم‌تری از بازار نمایش خانگی رقابت می‌کند. به جز فیلمو و نماوا رقیب دیگری هم در میان کهنه‌کارهای نمایش خانگی وجود دارد که در دوسه سال اخیر بیشتر بر سر زبان‌ها افتاده. فیلمنت بعد از پخش «پوست شیر» دیگر یک پلتفرم معمولی نبود. بستر پخش و سازنده‌ای که مالکیت آن بر عهده شرکت پارس فیلمنت و علی سرتیپی است و شرکت مادر آن هلدینگ گلرنگ است؛ هلدینگ که پیش از این با برادران آقاگلین، قهوه تلخ را روانه بازار نمایش خانگی کرد و صنعت سرگرمی در کشور را وارد مرحله تازه‌ای کرد. با این حال گلرنگ برای آنکه به مدل جدیدتری در پخش و تولید در نمایش خانگی برسد به شخصی احتیاج داشت چون سرتیپی که بتواند اعتماد هنرمندان و سینمایی‌ها را به فیلمنت جذب کند. پلتفرمی که به گفته آمار مٹا، در نیمه اول ۱۴۰۳ بی‌رقیب ظاهر شد و توانست موج رقابتی سنتی خود را بخواباند.

پخش‌کننده‌هایی که در تولید شکست خوردند و برعکس

اگر فیلمو، فیلمنت و نماوا را فاکتور بگیریم، به پلتفرم‌هایی می‌رسیم که آن‌قدرها هم نتوانستند موفق ظاهر شوند، پلتفرم‌هایی که برای تولید اثر اقدام کردند اما هزینه‌های تولید و عدم اقبال مخاطبان آن‌ها را صرفاً به پخش‌کننده تبدیل کرد. در میان پلتفرم‌هایی که در چند سال اخیر وارد بازار نمایش خانگی شدند، تماشاخانه یکی از مهم‌ترین پلتفرم‌هایی است که شکست خورده است. پلتفرمی که مالکیت آن برعهده رایمون مدیا است و این شرکت هم به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های آسیاتک محسوب می‌شود. برخلاف شاتل که توانست با نماوا در رقابت بماند، آسیاتک چندان توانسته سربلند بیرون بیاید، اما ماجرا چه بود؟ تماشاخانه وقتی دید نمی‌تواند در کنار پلتفرم‌های اشتراک‌فروشی چون فیلمو، شانس‌ی برای رقابت داشته باشد، اشتراک را حذف کرد و درآمد خود را از راه تبلیغات پیش برد. این استراتژی جواب نداد و حتی آوردن مهران مدیری و نعمت‌الله با سربال‌هایی نظیر «پدر گواردیولا» هم نتوانست کاری را برای این پلتفرم پیش‌برد و درنهایت تماشاخانه بدون هیچ برنامه‌ای سال ۱۴۰۳ را تمام کرد. در میان پلتفرم‌هایی که خط و ربطی با اپراتورها دارند

– به جز نماوا – رویکا و ویستا مدیا را می‌توان موفق‌ترین پلتفرم‌ها دانست. پلتفرم‌هایی که تحت مالکیت ایرانسل و همراه اول هستند و نام‌هایی چون بنیاد تدبیر ستاد اجرایی فرمان امام حوالی‌شان شنیده می‌شود. برخلاف نماوا و تماشاخانه، رویکا از همان ابتدا قصدی برای تولید محصول نداشت. رویکا با قراردادهایی با پلتفرم‌های جریان اصلی، سعی کرد محتوای پلتفرم‌ها را بدون نیاز به خرید اشتراک و صرفاً با اینترنت دو اپراتور ایرانسل و همراه اول به دست مخاطبان برساند. البته همیشه اخباری منتشر شده که قرار است پخش سریالی به صورت تمام و کمال به این پلتفرم واگذار شود (مثل ۸۷ متر عیاری) اما این اتفاق هیچ‌گاه نیفتاده و رویکا تنها در جایگاه بازنشرکننده محتوای پلتفرم‌های اصلی قرار گرفته است. در نقطه مقابل رویکا، ویستا مدیا قرار گرفته، شرکتی که تحت مالکیت ایرانسل، دست به تولید رتائیتی‌شوهایی نظیر سرگیجه و اسکار و سربال‌هایی چون «دیو ماه پیشونی» زد. با این حال ویستامدیا هم ریسک تأسیس پلتفرم و فروش اشتراک را نکرد و محتوای تولیدی خود را به پلتفرم‌های جریان اصلی (فیلمو، فیلمنت و نماوا) واگذار کرد.

تنها بانکی جمع پلتفرم‌ها

«راه‌اندازی پلتفرم «شیدا» برای من داستانی بود سرشار از مرارت و سختی، و البته امید و میل به ساختن. از یک‌سو برحسب فعالیت تخصصی، موضوع توسعه اقتصادی کشور دغدغه چندین ساله و قدیمی من بوده و از سویی دیگر هر روز که می‌گذرد به عقیم ماندن توسعه اقتصادی بدون توسعه و تعالی فرهنگی بیشتر پی می‌برم. به همین دلیل چندسالی است که به کمک همکارانم گسترش بسستر فعالیت‌های فرهنگی، آموزشی و هنری در کنار امور اقتصادی مردم‌محور در گروه مالی گردشگری را به صورت جدی دنبال می‌کنیم.» این چند جمله را مهدی جهانگیری، مدیر گروه مالی گردشگری پس از جشن تأسیس پلتفرم شیدا در صفحه اینستاگرامی‌ای که منسوب به اوست منتشر کرد. پلتفرم شیدا پیش از آنکه بخواهد سربال «آبان» را پخش کند و بامداد خمار را در دست تولید داشته باشد، کارش را با حواشی بسیاری آغاز کرده

درصد شانس؛ چیزی نزدیک به صفر

اگر پلتفرم‌های تازه‌تأسیس با هلدینگ‌های بزرگ و بانک‌ها و وی‌اودی‌های منتسب به اپراتورها را کنار بگذاریم، به حجم زیادی از پلتفرم‌هایی می‌رسیم که حول یک ایده و بدون سرمایه‌آشنائی شکل گرفته‌اند. ایما، نمافیلم و نیراس همین چند پلتفرمی هستند که به جز خبر ثبت شدن اسمشان در ساترا و چند خبر و گمانه‌زنی پیرامون آثار جدیدشان دیگر هیچ خبری در دسترس قرار نداده‌اند. پلتفرم نیراس که مالک آن تهیه‌کننده نام‌آشنای سینمای ایران یعنی علی طلوعی است، در اصل یک آکادمی بازیگری است که می‌خواهد تولیدات بازیگران و خودش را از طریق پلتفرم خود منتشر کند. طلوعی پیش از این «ملکه گدایان» و «بخارست» را تهیه‌کنندگی کرده بود و بنا بر صحبت‌هایش در همین دو اثر هم از محصولات خود استفاده کرده است. ایده طلوعی روی کاغذ شکست خورده به نظر می‌رسد چون داشتن یک پلتفرم و مدیریت آن از یک طرف و مسئولیت تأمین و تجهیز یک آکادمی و استفاده از خروجی‌های آن در طرف دیگر به قدری جهان‌های متفاوتی هستند که عملاً ایده جالب نیراس پیکچرز را به یک ایده شکست‌خورده بدل می‌کند. جدای از نیراس پیکچرز ایما هم دیگر پلتفرمی است که رویا نگاران لیان آن را بر بستر وب قرار داده. پلتفرمی که اخباری درباره ساختن چند سریال با همکاری آن در دست‌بررسی دارد. به عنوان مثال در اواخر تابستان، اخباری درباره سربال تهران کازینو منتشر شد که قرار است از پلتفرم ایما منتشر شود. سریالی که حسین امیری دومازی قرار است کارگردانی آن را بر عهده بگیرد و مجتبی رشوند تهیه‌کنندگی آن را بر عهده دارد. آن‌طور که اخبار می‌گویند علیرضا کمالی، میناساداتی، وحیدرهبانی، ستاره پسیانی و مسعود کرامتی از بازیگران این سریال خواهند بود. به جز «تهران کازینو»، اواخر تابستان سال گذشته خبری آمد که سربال کنل

بود. از ماجرای انتساب این پلتفرم به محمد امامی گرفته تا خرید «سوشون» از نماوا و باز هم بازگرداندن این سریال به نماوا. آن‌طور که نماد الکترونیکی شسپدا نشان می‌دهد، این پلتفرم مربوط به شرکت کارت گردشگری پارس است، شرکتی که به عنوان یکی از زیرمجموعه گروه مالی گردشگری و بانک گردشگری شناخته می‌شود. آن‌طور که جهانگیری در پیامش برای تأسیس این پلتفرم گفته چند سالی است که قصد داشته این پلتفرم را تأسیس کند اما نکته جالب این است که جهانگیری تا همین دو سال و چند ماه قبل در زندان بود و به اتهام قاچاق ارز محکوم‌میش را سپری می‌کرد. با تمام این تفاسیر پلتفرم شیدا به عنوان جدی‌ترین رقیب پلتفرم‌های جریان اصلی شناخته می‌شود و با ساختن انیمیشن (شگول و منگول) و خرید حق پخش نمایش هفت‌خوان اسفندیار قدم‌های بلندپروازانه‌ای را در راه تولید آثار در نمایش خانگی برمی‌دارد.

هم‌قرار است از این پلتفرم پخش شود که همین چند روز اخیر، خبر کوچ این اثر به پلتفرم استارت تأیید شد. به جز ایما و نیراس، نمافیلم هم از دیگر پلتفرم‌هایی است که برای بدل شدن به پلتفرمی جدی دورخیز کرد. نکته جالب توجه درباره نمافیلم این است که این پلتفرم حتی به نتیجه هم رسید و توانست رتائیتی‌شوی «عالیجناب» را هم منتشر کند اما عالیجناب بدل به نمونه کم‌هزینه مافیا شد و نتوانست آنچنان مخاطبی بگیرد. نمافیلم که محصول شرکت تبلیغاتی شروه‌های موج است حتی در رتائیتی‌شوی عالیجناب هم از بازیگران کارهای تبلیغاتی استفاده کرد و تلاش داشت تا بتواند محتوای تولیدی خود را واپرال کند. به جز چند پلتفرمی که مورد بررسی قرار گرفت و به مالکیت‌های آن‌ها پرداخته شد، پلتفرم‌های دیگری همچون آت‌نت و زینما هستند که اخباری درباره آثار جدیدشان منتشر کردند، با این حال هیچ کدام به دلیل هزینه بالای نگه‌داری پلتفرم و دوام آوردن در میان ابرشرکت‌ها نتوانستند در چرخه بمانند و حذف شدند. بر اساس گفته‌های مدیران پلتفرم‌ها بازار نمایش خانگی در بهترین حالت خود بازاری نزدیک به ورشکستگی است. بازاری که بعید به نظر می‌رسد به جز پلتفرم‌هایی که در چرخه جافتاده‌اند و چرخه‌خوار را به دست گرفته‌اند، بتواند روی دور بماند، با این حال هنوز میل‌ها به سمت تولید پلتفرم باقی است و از بانک‌ها گرفته تا هلدینگ‌ها به دنبال ورود به بازی هیجان‌انگیزی هستند که ریسکش در حد مرگ و زندگی است. ریسکی که اگر شرکتی در آن به سرمایه‌های نامحدود دولتی و یا مشکوک متصل نباشد، ورشکستگی آن به نظر قطعی می‌رسد. باید دید ترافیک احساس مسئولیت و دغدغه‌های فرهنگی ساکنان طبقات آخر برخی هلدینگ‌ها، شرکت‌ها و بانک‌ها در آخر به چه نتیجه‌ای می‌رسد؟ آیا رژیای نتفلیکس شدن نتیجه‌اش شکست است؟

نام پلتفرم	شرکت گرداننده	مدیرعامل شرکت گرداننده	شرکت مادر	مدیرعامل شرکت مادر
استارت	گروه رسانه‌ای نیک‌اندیش	هادی کریمی‌پور	هلدینگ طبیعت ماکان (مالک صنایع غذایی میهن و طبیعت و...) و گروه گلپان (برادران گلپان)	هادی کریمی‌پور
تماشاخانه	شرکت رایمون‌مدیا	بهرز نصرالهی	شرکت انتقال داده‌های آسیاتک (آسیاتک)	محمدعلی یوسفی‌زاده
روییکا	شرکت توسعه کسب‌وکار توسکا	محمد کرمی	ارتباطات سیار ایران (همراه اول)	مهدی اخوان‌بهادی
شیدا	کارت گردشگری پارس	حمیدرضا پوررجبعلی	هلدینگ مالی گردشگری (مالک بانک گردشگری)	مهدی جهانگیری‌کوهشاهی
فیلم‌نت	شرکت پارس فیلم‌نت	علی‌رضا سرتیپی‌اصفهانی	شرکت گروه صنعتی گلرنگ (گلرنگ)	مهدی فضل‌ی
فیلمو	شرکت فناوران ایده‌پرداز صبا	محمدجواد شکوری‌مقدم	–	–
نیراس	مؤسسه تصویرکست نیراس	علی طلوعی	–	–
نمافیلم	مؤسسه شروه‌های موج	علی‌رضا کریم‌زاده‌مشیراز و فرهادیان بابادی	–	–
نماوا	سرزمین شاتل (شاتل)	علی‌اکبر تسویه‌چی	–	–
ویستامدیا	ویستامدیای عصر جدید	محمدمهدی شاهچراغی	خدمات ارتباطی ایرانسل (ایرانسل)	علیرضا رفیعی و بیژن عباسی‌آرند

نمودار توزیع مالکیت 10 پلتفرم اصلی نمایش خانگی

